

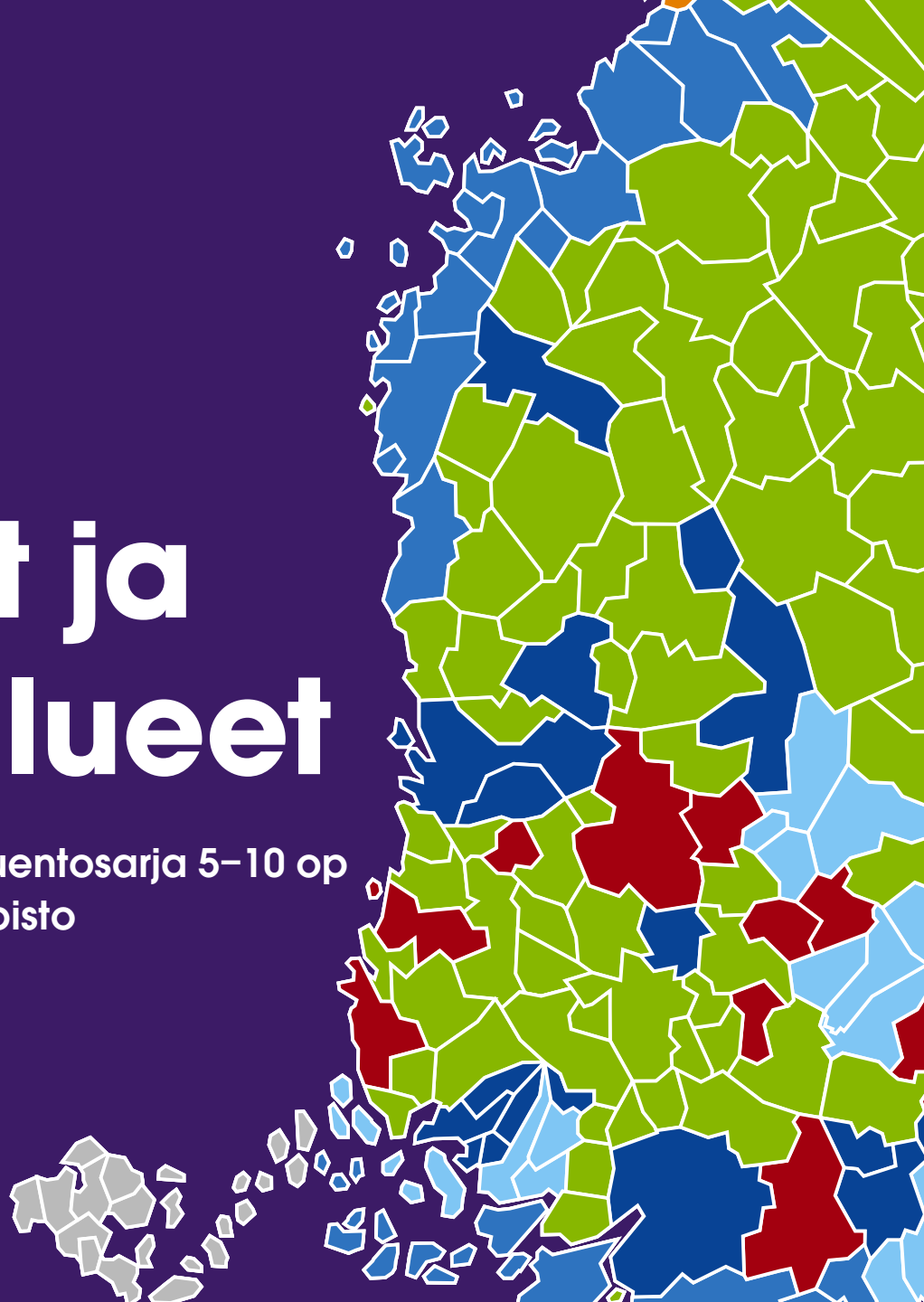

Kuntavaalit ja poliittiset alueet

POLVOA41/32/S28 Kuntavaalit 2017 -luentosarja 5–10 op
Kevätlukukausi 2017, Tampereen yliopisto

Jussi Westinen
VTT, tutkija

23.1.2017

Poliittiset alueet – vaalitutkimuksen juuret

"During elections I have often noticed that political opinions are spread geographically. Each party, or more precisely, each ideological orientation has its own areas; and looking onto more closely, one can notice that there are political areas as there are geological or economical areas and that there are political climates as there are different climates in nature." – Siegfried 1913

Vaalien tulosilta

– data-analyysiä kuntatasolla

- Vaaligeografia perustuu *aggregoituun* äänestyskäyttäytymiseen (yksikköinä esim. kunnat, kaupunginosat tai äänestysalueet)
 - 1940-luvulta lähtien kyselytutkimukset (survey) muodostuneet tärkeimmäksi keinoksi tutkia äänestyskäyttäytymistä
 - Kansalliset vaalitutkimusohjelmat. Suomessa vuoden 2003 eduskuntavaaleista lähtien
 - Suomessa ei ole kuitenkaan käytettävissä yksilötason dataa (kyselytutkimuksia) vaali-iltana toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa ja USA:ssa (exit polls)
- ➔ Vaalimaantiede on edelleen keskeisessä osassa analysoitaessa vaalitulosta tuoreeltaan

Vaalimaantiede ja poliittinen socialisaatio

- Ihmisten elinympäristössä on erilaisia sosiaalistavia mekanismeja. Arvot, asenteet ja poliittiset valinnat jäsentyvät elinympäristön sosiaalisen koostumuksen kautta (lähipiiri, naapurusto, työpaikka, muut sosiaaliset verkostot)
 - Instituutiot, kuten puolueet ja etujärjestöt, ovat aktiivisesti mukana socialisaatiomekanismeissa (ks. **Johnston & Pattie** 2006; **David & van Hamme** 2011)
 - "The law of of the social centre of gravity" & "Neighbourhood effect" (**Tingsten** 1937, **Berelson** ym.1954). Tietyn yhteiskuntaryhmän (esim. työntekijäasemassa olevien) dominanssi, vuorovaikutussuhteet ja puolueiden rooli
- ➔ **Tingsten:** paikallinen homogeenisyys johtaa korkeampaan äänestysprosenttiin ja korkeampaan tukeen vahvimmalle puolueelle, kun taas paikallinen heterogeenisyys johtaa poliittiseen heterogeenisyyteen.

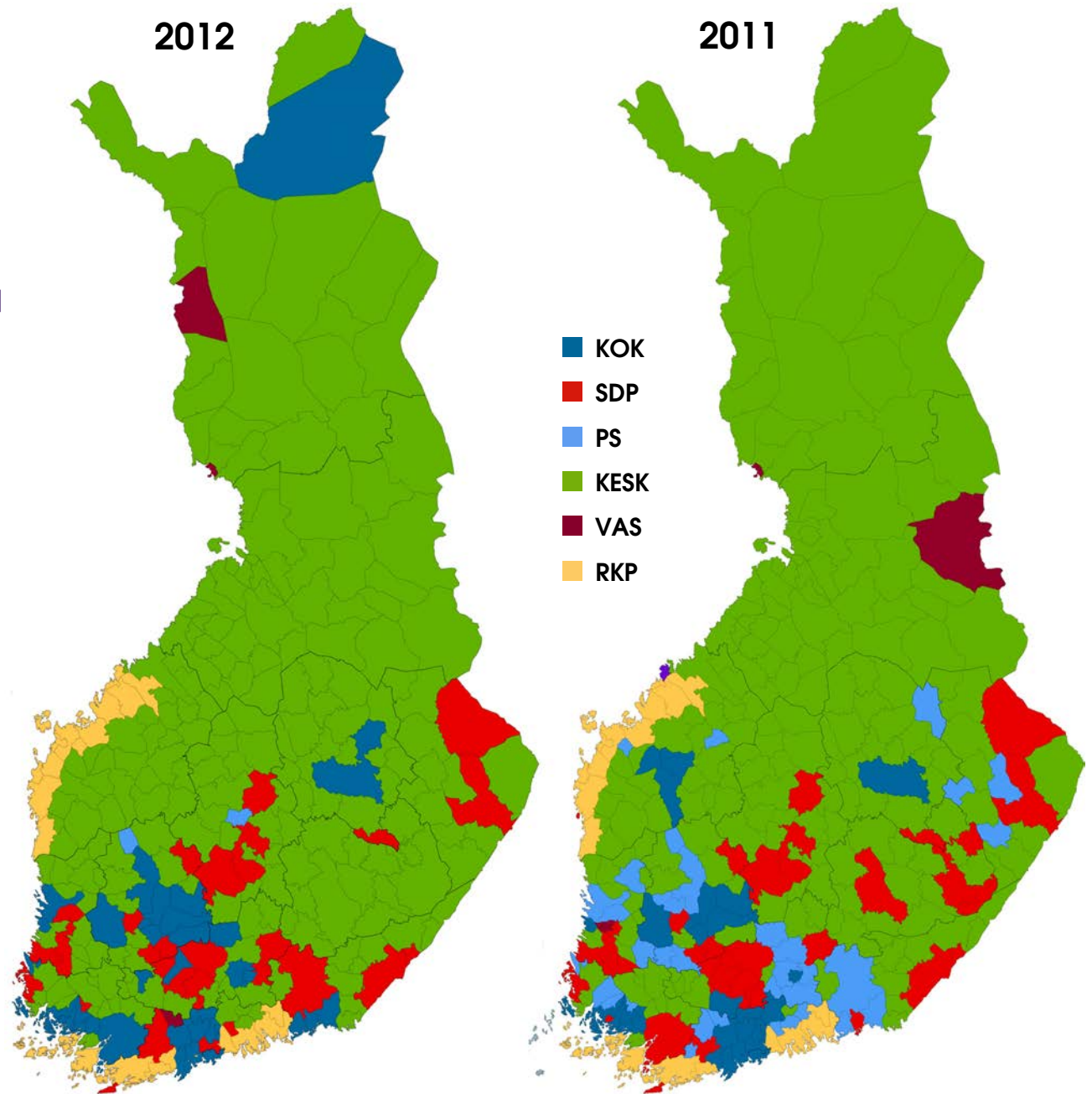
Onko äänestäjä "ympäristönsä tuote"?

- Sosialisaatiomekanismit ovat heikentyneet: puoluekanta ei enää periydy samalla tavalla vanhemmilta lapsille kuin ennen. Vuoden 2015 eduskuntavaalitutkimus: vain joka kuudes vaalitutkimuksen rajo1990-luvulla syntynyt edes tietää molempien vanhempiansa puoluekannan (**Tiihonen** ym. 2016)
- Ay-liikkeet ja puoluekoneisto ovat heikentyneet. Sosiaalinen ja maantieteellinen liikkuvuus on kasvanut
→ ristipainehypoteesin merkitys?
- Muokkaako sosiaalinen ympäristö tietyn puolueen kannattajaksi vai haketuvatko tietyn arvopohjan omaavat ihmiset tietyille asuinalueille? Esimerkkinä Kallion kaupunginosa Helsingissä ja Vihreät & Vasemmistoliitto
→ perinteisen itteet
- Äänestyskäyttäytymisen individualisoituminen: äänestäjät eivät ole enää samaan tapaan kiinteä osa ympäristöään eivätkä tunne enää samanlaista painetta äänestää yhtä yhdenmukaisesti kuin aikaisemmin

Vaalimaantieteen pysyvyys

- Yhteiskuntaryhmän (esim. yhteiskuntaluokka) merkitys puoluevalinnassa heikentynyt erityisesti 1970- ja 1980-luvuilta lähtien. Vaalimaantiede ollut pysyvämpää – miksi?
- Elinkeinorakenne muuttunut, mutta alueen valtapuolue säilynyt samana: Maalaisliitto/Keskusta ennen maanviljelijäpuolue, nykyisin yleispuolue ruuhka-Suomen ulkopuolella
- Alueen ”poliittisen värin” periytyminen: esimerkkinä Italian puoluejärjestelmän täysremontti 1990-luvulta lähtien (ks. **Agnew & Shin** 2007). Suomessa parhaimpina esimerkkeinä SMP & Perussuomalaiset sekä SKDL & Vasemmistoliitto
- Maan eri osat eroavat yhä toisistaan väestörakenteeltaan: elinkeinorakenne, yhdyskuntarakenne, kieli, kirkkokunta, koulutustaso
- Puolueet ydinkannattajiensa edunvalvojina (mikä puolue ajaa seutukunnan/kaupungin/kaupunginosan/kylän asiaa?)

**Eniten ääniä saanut
puolue kunnittain
vuoden 2012
kuntavaaleissa ja
vuoden 2011
eduskuntavaaleissa**

Missä kunnissa puolueilla on suhteellisesti eniten kunnanvaltuutettuja?

Valtuutettujen osuus koko valtuustosta v. 2012 vaalien jälkeen

Vasemmistoliitto:

1. Kemi (35%)
2. Kolari (33%)
3. Rautavaara (29%)

Keskusta:

1. Merijärvi (80%)
2. Posio (76%)
3. Ranua (74%)

RKP:

1. Vörå (96%)
2. Korsnäs (95%)
3. Närpes (91%)

SDP:

1. Imatra (42%)
2. Harjavalta (41%)
3. Rautjärvi (38%)

Perussuomalaiset:

1. Kaustinen (41%)
2. Kihniö (38 %)
3. Uurainen (38 %)

KD:

1. Larsmo (41%)
2. Pedersöre (29%)
3. Varkaus (16%)

Vihreät:

1. Helsinki (22 %)
2. Espoo (17%)
3. Kerava (16%)

Kokoomus:

1. Padasjoki (43%)
2. Kustavi (41%)
3. Inari (41%)

Sitoutumattomat:

1. Joroinen (30%)
2. Vieremä (29%)
3. Kimitoön (26%)

Puolueiden kannatusten väliset yhteydet kuntatasolla vuosien 1945, 1983, 2007 ja 2015 vaaleissa (Pearsonin korrelaatiokerroin r)

KESK ja KOK	KESK ja SDP	KESK ja SKDL/VAS
1945: -.20	1945: -.42	1945: -.16
1983: -.33	1983: -.63	1983: -.07
2007: -.43	2007: -.43	2007: .03
2015: -.54	2015: -.54	2015: .01
KOK ja SDP	KOK ja SKDL/VAS	
1945: .22	1945: -.09	
1983: .36	1983: -.10	
2007: .27	2007: -.13	
2015: .38	2015: -.08	
SDP ja SKDL/VAS		
1945: -.11		
1983: -.06		
2007: -.17		
2015: -.09		

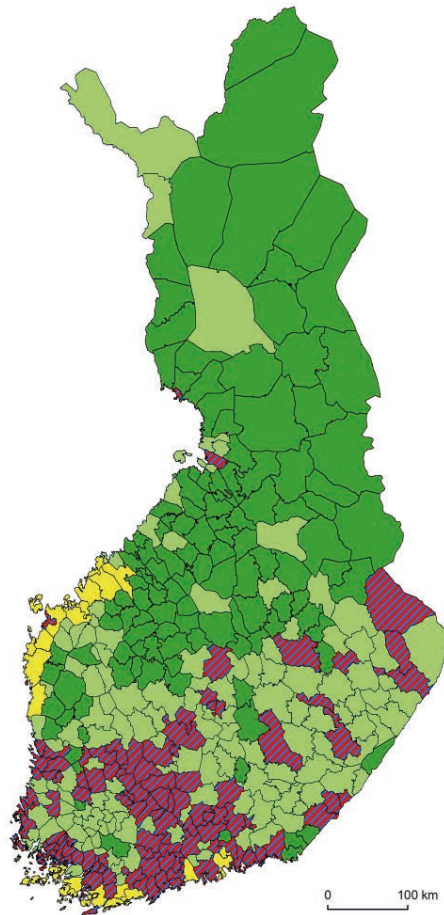
Data: 1945 ja 1983 (Martikainen & Yrjönen 1991) 2007 ja 2015 (Tilastokeskus)

Suomen poliittiset (ilmasto)alueet

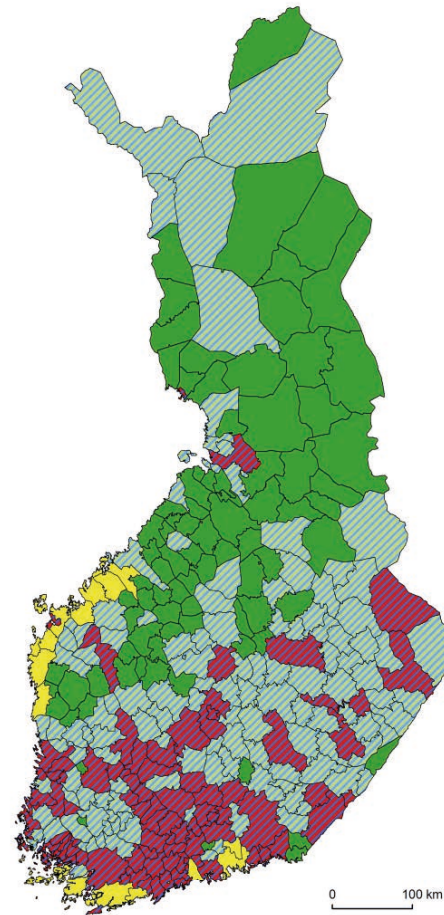
- Poliittisissa ilmastoalueissa ei ole kysymys vain suurimmasta puolueesta kussakin kunnassa (vrt. edelliset kartat), vaan puolueiden keskinäisistä voimasuhteista – alueille ominaisista kilpailuasetelmista
- *"Kannatuksen keskittymiseen voi liittyä vuosikymmenestä toiseen jatkunut poliittinen traditio, joka on kenties niin ehdoton, etteivät huomattavakaan taloudelliset, sosiaaliset tai poliittiset muutokset (teollistuminen, elintaso, muuttoliike) kykene horjuttamaan omaksuttua perussuuntausta, vaikka henkilöt ja puolueet vaihtuvat osittain."* (**Rantala** 1970)
- **Nousiainen** (1956), **Allardt** (1963), **Laulajainen** (1979): Korpikommunismi ja teollinen kommunismi (vrt. Vasemmistoliitto). SDP ja kommunistit eivät olleet vahvoja samoilla alueilla.
- **Karvonen** (1988) *From White to Blue-and-Black*: valkoisen Suomen ydinseudut muuttuivat erityisesti Etelä-Pohjanmaalla IKL:n kannatuksen perustaksi. Vasemmistopuolueilla edelleen hyvin alhainen kannatus maakunnassa

Suomen poliittiset ilmastoalueet vuosien 2007 ja 2011 eduskuntavaaleissa

(Westinen 2014)

- The core support area of the Centre Party
- The support area of the Centre Party
- The core support area of the National Coalition Party and SDP
- The core support area of the Swedish People's Party

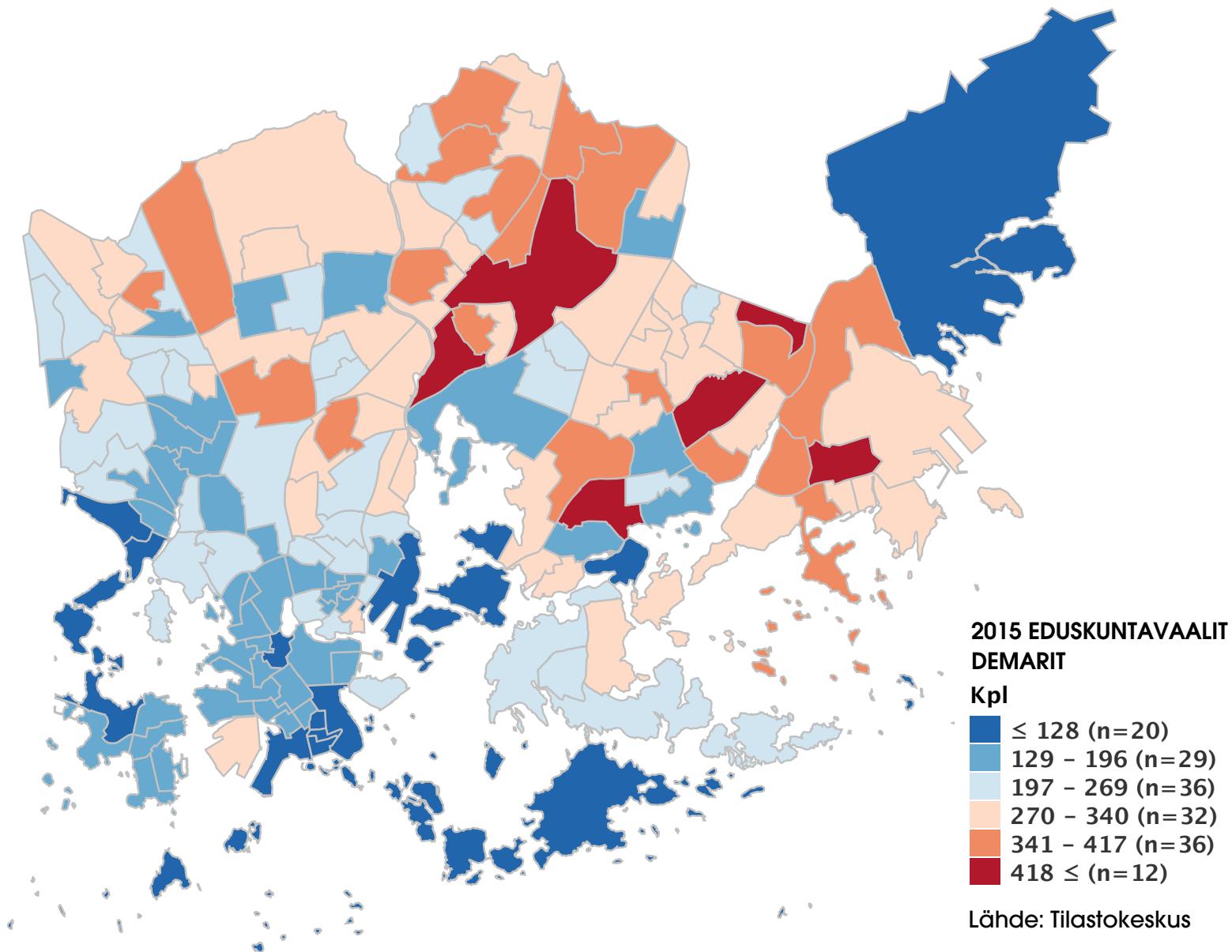
- The core support area of the Centre Party
- The area of the biggest increase for the True Finns/the weakened support area of the Centre Party
- The core support area of the National Coalition Party and SDP
- The core support area of the Swedish People's Party

Kaupungin sisäiset poliittiset ilmastoalueet: Case Helsinki

Äänestysalueiden mukainen tilastanalyysi: minkälaisia ryhmiä Helsingistä erottuu vuoden 2012 kuntavaalien poliittisten voimasuhteiden mukaan?

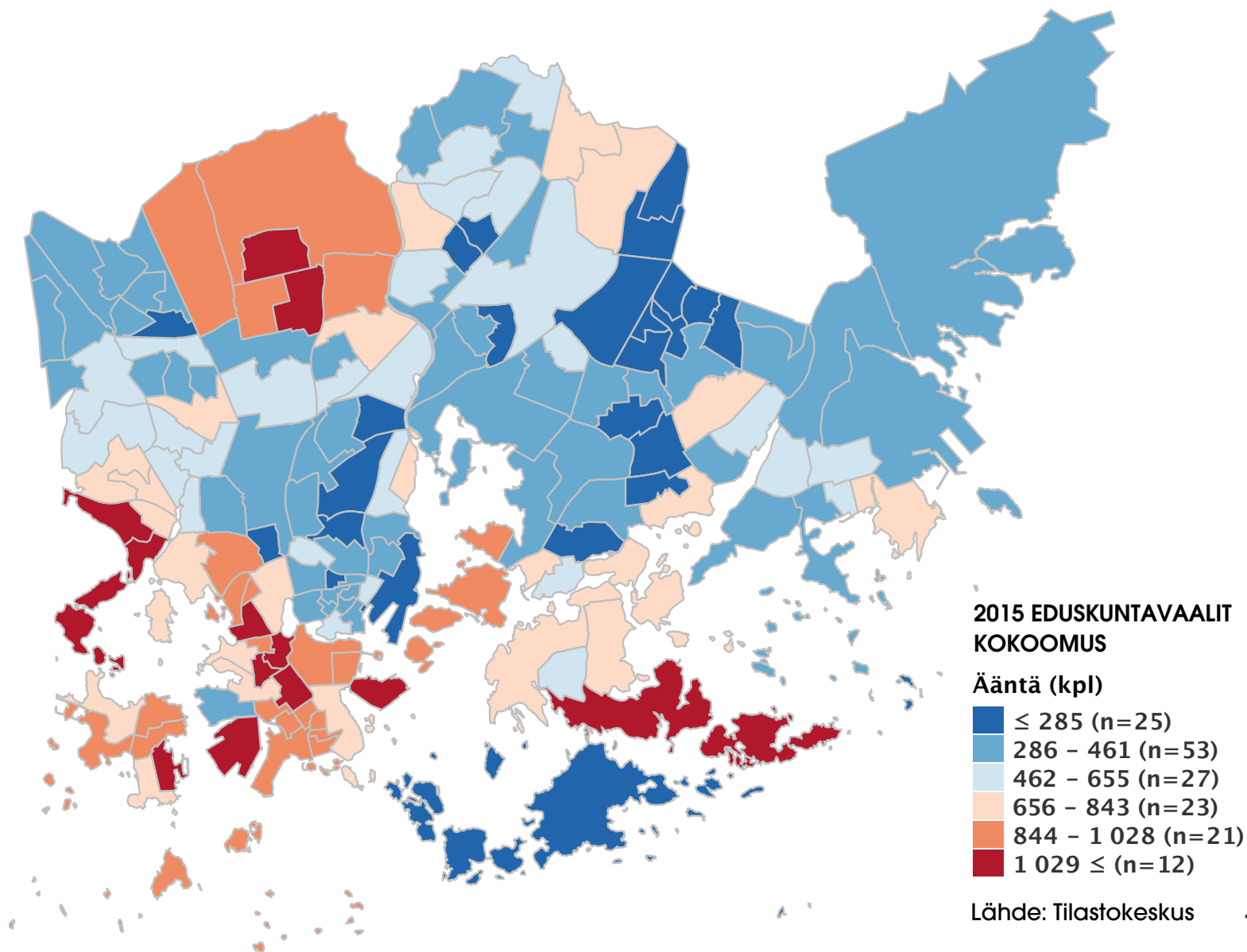
1. Demarialueet

1. Demarialueet

- 52 äänestysaluetta: Pukinmäki, Malmi, Mellunmäki, Myllypuro, Kontula, Jakomäki jne.
- Muuttuivat 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa ”perusduunarialueiksi” PS:n menestyksen myötä
- Työttömyys muita alueita korkeampaa, koulutus- ja tulotaso muita alueita alhaisempaa

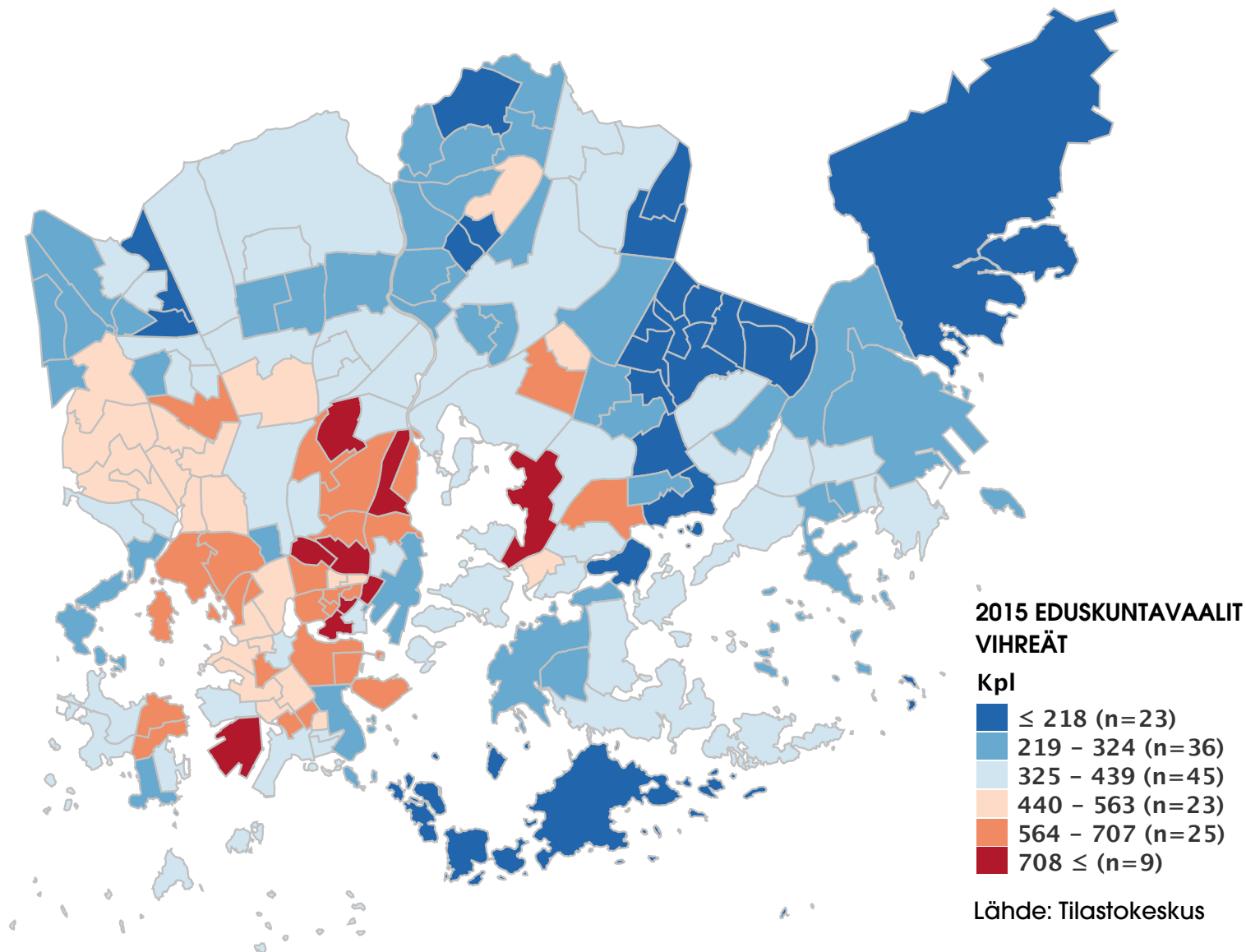
2. Porvarialueet

2. Porvarialueet

- 33 äänestysaluetta: Munkkiniemi, Kulosaari, Kruunuhaka, Kaartinkaupunki, Töölö jne.)
- Ominaista erityisesti kokoomuksen korkea kannatus, osittain myös RKP:n.
- Korkea tulotaso ja koulutusaste

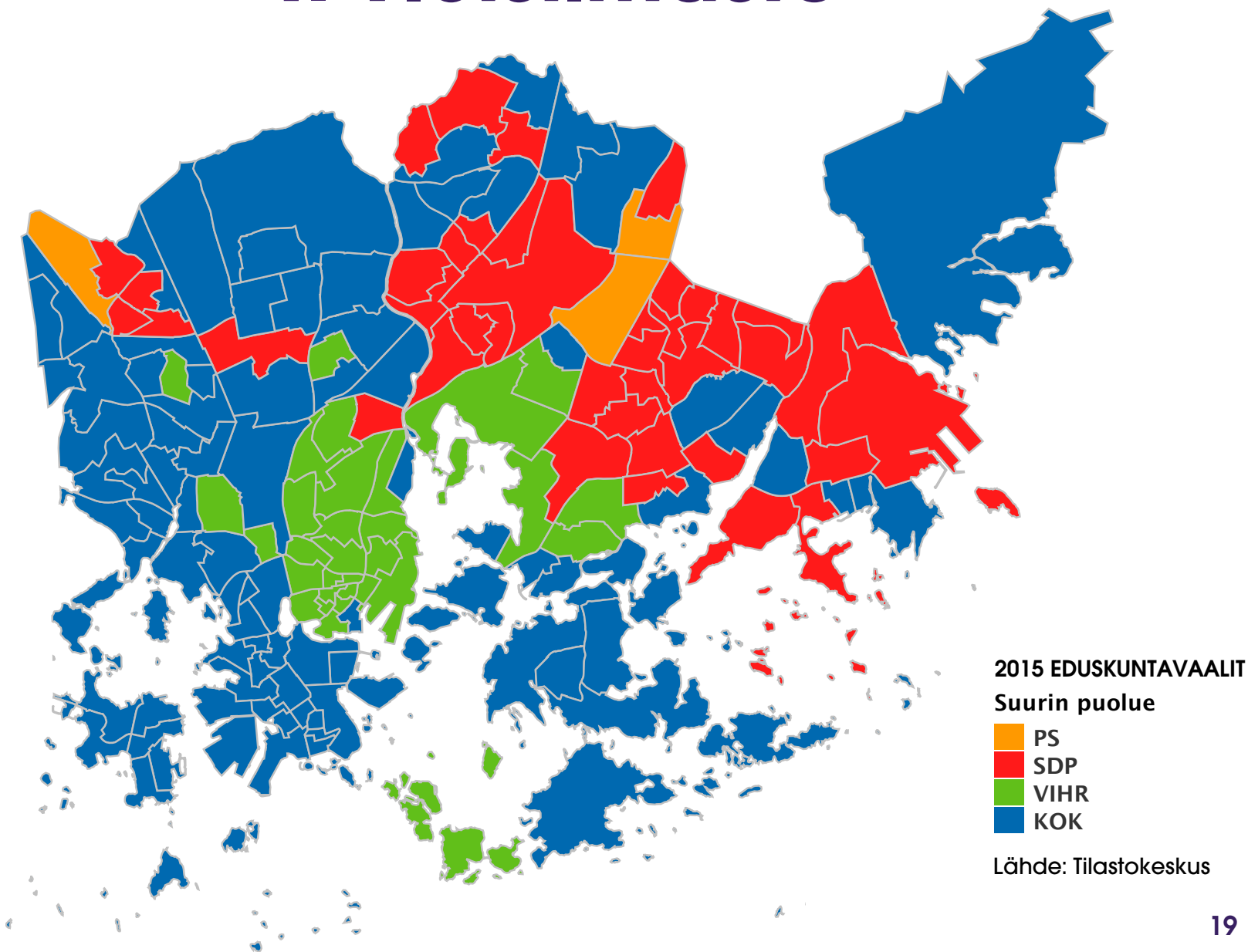
3. Vihervasemmistoalueet

3. Vihervasemmistoalueet

- 23 äänestysaluetta: Kumpula, Käpylä, Alppila, Kallio, Vallila jne.
- Vihreiden ja Vasemmistoliiton yhteiskannatus korkea
- Nuorten aikuisten (20–39-vuotiaat) osuus väestöstä korkea

4. Yleisilmasto

4. Yleisilmasto

- 49 äänestysaluetta: Pitäjänmäki, Länsi-Pasila, Maunula, Lassila, Pikku-Huopalahti, Ruoholahti jne.
- Vastaa kannatussuhteiltaan parhaiten puolueiden kannatussuhteita koko kaupungissa.

Puolueiden kannatus

Helsingin poliittisilla ilmastoalueilla

Ilmastoalue	KOK	VIHR	SDP	VAS	PS	RKP	KESK	KD	(N)
Demari	17,8	16,2	25,6	11,9	14,7	3,3	4,3	3	52
Porvari	42,4	20,5	8,8	5,1	5,7	11,6	3,1	1,5	49
Vihervasemmisto	15,2	34,1	14,9	17,3	7,3	3	2,8	1,8	33
Yleisilmasto	29,4	22,6	16,2	8,6	9	5,8	3,9	2,4	23
Kaikki	26,2	21,7	17,6	10,3	10	5,8	3,7	2,3	157

- Esim. kokoomuksen kannatus porvarialueella on 42,4 % ja SDP:n 8,8 %.
- Kaikilla muilla puolueilla paitsi Keskustalla ja Kristillisdemokraateilla on selkeästi oma vahva poliittinen ilmastoalueensa Helsingissä.
- Kokoomuksen ja Vasemmistoliiton kannatuksen välinen korrelaatio (r) äänestysaluetasolla -0.87 . Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa koko Suomessa, kuntatason tarkastelussa $r = -0.08$. Miksi?

Helsingin vaalimaantiede eriytyy vahvasti väestökoostumuksen mukaan

	KOK	VIHR	SDP	VAS	PS	RKP	KESK	KD
Keskitulo	++		--	--	--	++	-	--
Korkeasti koulutettujen osuus	++	++	--	--	--	++	--	--
Muunkielisten osuus	--	-	++	+	++	-		++
Työttömyysaste	--		++	++	++	--		++
20-39-vuotiaiden osuus	--	++		++				-
Äänestysprosentti	++		--	--	--	++		

- ++ =erittäin merkitsevä positiivinen korrelaatio
- - - = erittäin merkitsevä negatiivinen korrelaatio
- + =merkitsevä positiivinen korrelaatio
- - =merkitsevä negatiivinen korrelaatio
- Esimerkiksi Kokoomuksen kannatus matalaa siellä, missä työttömyysaste on korkea, SDP:n & PS:n kannatus puolestaan korkeaa
- Tulotaso, koulutusaste, ulkomaalaisten osuus ja työttömyysaste ovat toisiinsa kietoutuneita
- Perussuomalaisia äänestetään siellä, missä on matala tulo- ja koulutustaso sekä korkea työttömyys ja ulkomaalaisten osuus (vrt. KOK)
- Vihreiden kannatus yhteydessä nuorten aikuisten määrään ja korkeaan koulutukseen. Toisaalta VIHR-kannatus korreloi negatiivisesti muunkielisten osuuden kanssa

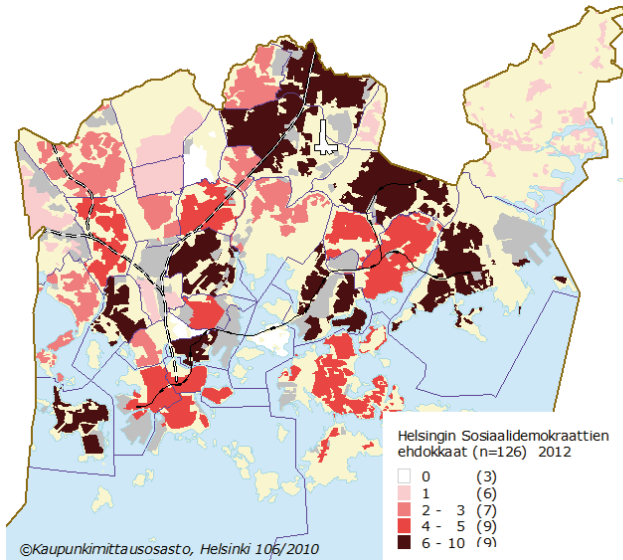
Sudenkuoppa:

johtopäätöksien tekeminen kuntatason datasta

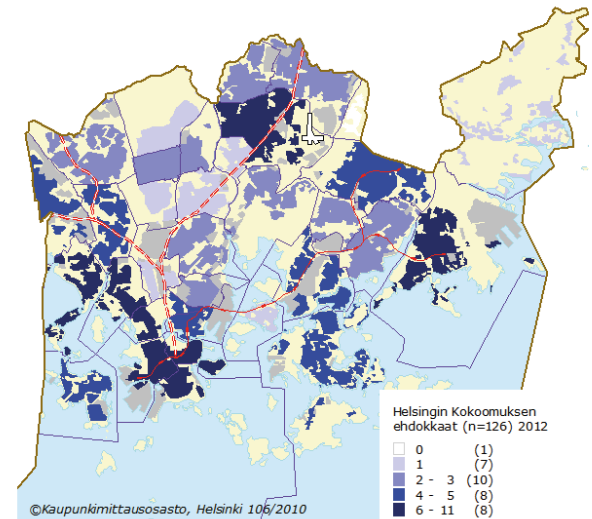
- Aggregaattitasolla (kunta, kaupunginosa, äänestysalue jne.) löydetyistä kahden muuttujan välisestä yhteydestä ***ei voida tehdä*** mikrotason johtopäätöksiä – ekologinen virhepäätelmä (**Robinson** 1950)
- Muunkielisten osuuden ja PS:n kannatuksen välinen korrelaatio ei merkitse sitä, että muunkieliset äänestäisivät Perussuomalaisia Helsingissä
- Myöskään sitä päätelmää ei voida tehdä suoraan, että muun kielisten asuminen samalla alueella saa äänestämään perussuomalaisia (sosioekonomiset tekijät ja arvot ja asenteet itsessään) → korrelaatio vs. kausaali
- 2015 eduskuntavaalit: työttömyysasteen ja PS:n kannatuksen välinen korrelaatio kuntatasolla (Pearsonin r) = 0.09. Ei tilastollisesti merkitsevä.
- **MUTTA** 28 % pitkäaikaistyöttömistä (työtön yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan) äänesti Perussuomalaisia vuoden 2015 vaaleissa

Mistä päin Helsinkiä ehdokkaat tulevat?

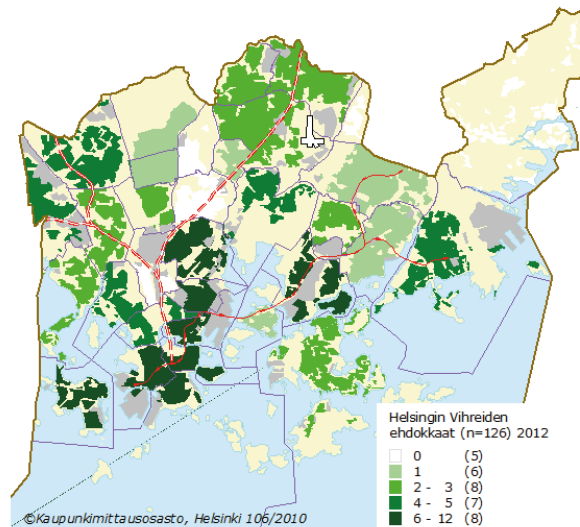
DEMARIT

KOKOOMUS

VIHREÄT

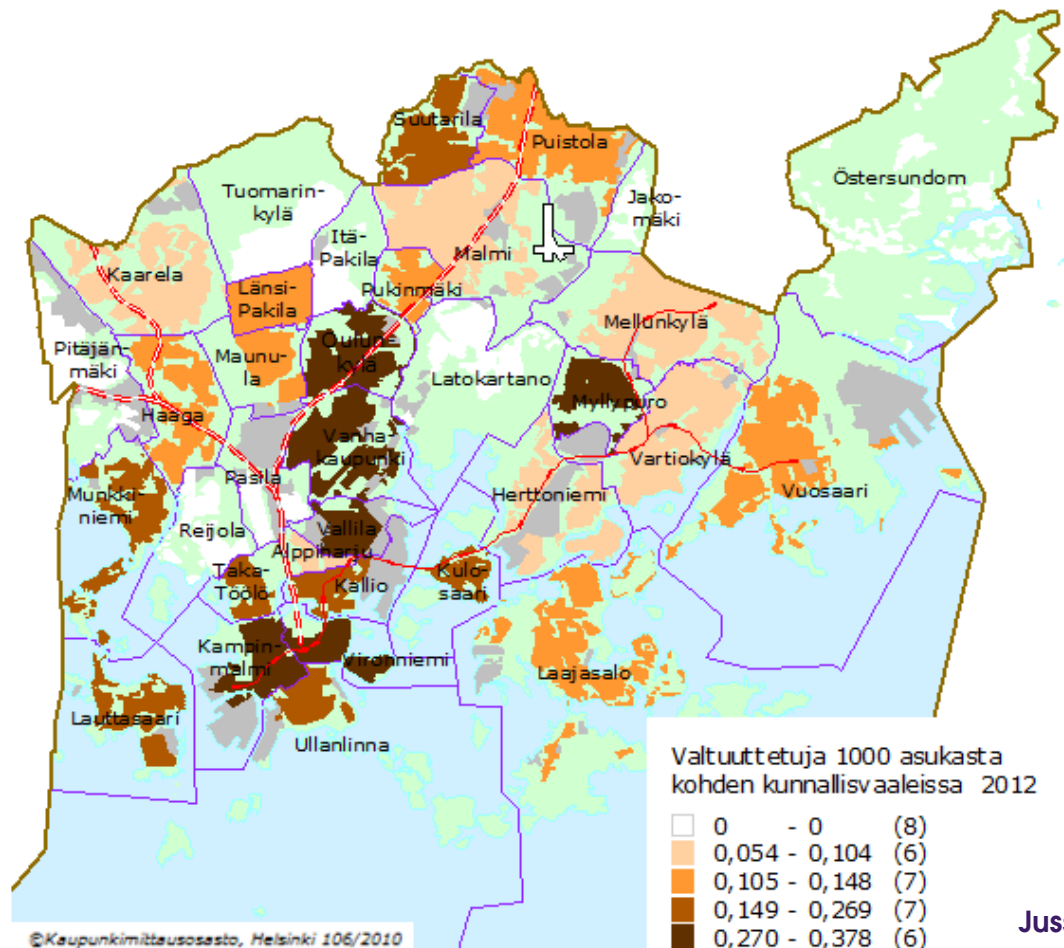
Lähteet: Helsingin demarit,
Helsingin kokoomus, Helsingin vihreät

Mistä päin Helsinkiä kaupunginvaltuutetut tulevat?

Vuoden 2012 kuntavaaleissa valitut Helsingin valtuutetut (n=84)

1000 asukasta kohden peruspiireittäin

Lähteet: Tilastokeskus, Helsingin seudun aluesarjat -tietokanta

Pohdittavaa

- Muuttoliikkeen vaikutus vaalimaantieteeseen: Tampereen yliopiston opiskelijatutkimus (Avonius ym. 2016): puoluevalinnan suhteellisen heikko periytyvyys – vain 30 prosentilla sama puoluekanta kuin isällä ja 27 prosentilla sama kuin äidillä (niistä, jotka tiesivät vanhempansa puoluekannan)
- ➔ Onko kyse muutoksesta, joka tapahtuu opiskelun aikana vai omaksuvatko nuoret ”uuden”, vanhemmista poikkeavan puoluekannan jo ennen opiskeluiden alkua? Äänestäisitkö sinä eri tavalla, jos asuisit yhä siinä kunnassa, jossa vietit kouluaikasi?

Pohdittavaa

- Vaalimaantieteen eriytyminen: hyvin toimeentulevilla seuduilla korkea äänestysprosentti ja selkeästi erottuva puoluekannatus, heikosti toimeentulevilla seuduilla matala äänestysprosentti ja selkeästi erottuva puoluekannatus
- Mitä seurauksia tällä on?
- Mitä seurauksia sillä olisi, jos ongelmarypässeuduilla aktivoiduttaisiin äänestämään?

Kirjallisuutta

Agnew, J.A. – Shin, M.E. (2007), *'The geographical dynamics of Italian electoral change, 1987–2001'*, Electoral studies, 26:2, 287–302.

Allardt, E. 1963, *Social Sources of Finnish Communism: Traditional and Emerging Radicalism*. Helsingin Yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia n:o 28. Helsinki.

Berelson, B.R. – Lazarsfeld P.F. – McPhee W.B. (1954), *Voting. A Study of Opinion Formation in Presidential Campaign*. Chicago: The University of Chicago Press.

David, Q. – van Hamme G. (2011), *'Pillars and electoral behavior in Belgium: the neighborhood effect revisited'*, Political Geography 30: 250–262.

Grönlund, K. & Westinen, J. (2012), "Puoluevalinta", teoksessa Borg, S. (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–190.

Johnston, R. – Pattie, C. (2006), *Putting Voters in their Place. Geography and Elections in Great Britain*. New York: Oxford University Press.

Karvonen, L. (1988), *From White to Blue-and-Black*. Commentationes Scientiarum Socialium nr. 36. Helsinki. Societas Scientiarum Fennica.

Laulajainen, P. (1979), *Sosialidemokraatti vai kommunisti. Vaaliekologinen tutkimus Suomen poliittisen työväenliikkeen jakautumisesta kansalaissodan jälkeen*. Itä-Suomen instituutin julkaisusarja A:6. Mikkeli.

Martikainen, T. – R. Yrjönen (1991), *Vaalit, puolueet ja yhteiskunnan muutos*. Tilastokeskus 1991, Helsinki.

Nousiainen, J. (1956), *Kommunismi Kuopion läänissä. Ekologinen tutkimus kommunismin joukkokannatukseen vaikuttavista tekijöistä Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa*. Joensuu 1956.

Paloheimo, H. – J. Sundberg (2005), "Puoluevalinnan perusteet" teoksessa Paloheimo, H. (toim.), *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Porvoo: WSOY, 169–201.

Rantala, O. (1970), *Suomen poliittiset alueet. Poliittisten aatteitten levinneisyys 1907* 58. Turku: University of Turku. 2. painos.

Robinson, W. S. (1950). "Ecological Correlations and the Behavior of Individuals". *American Sociological Review* 15:3, 351–357.

Siegfried, A. (1913), *Tableau politique de la France de l'Ouest sous la Troisième République*. Paris: Imprimerie nationale.

Tiihonen, Aino, Kestilä-Kekkonen, Elina, Westinen, Jussi & Rapeli, Lauri (2016), "Puoluevalinnan periytyminen vanhemmilta lapsille", teoksessa Grönlund, Kimmo & Wass, Hanna (toim.) *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: oikeusministeriö, 298–320.

Tingsten, H. (1937). *Political behaviour: studies in election statistics*. London: PS King and Son.

Westinen, J. (2014), *True Finns: A Shock for Stability? Testing the Persistence of Electoral Geography in Volatile Elections*. *Scandinavian Political Studies* 37:2, 123–148.